

JOHN KATZENBACH

CO BUDE
DÁL

JOHN KATZENBACH

CO BUDE
DÁL

2013

Copyright © 2012 by John Katzenbach
Translation © 2013 by Jiří Kobělka
Cover design © 2013 by DOMINO

Veškerá práva vyhrazena. Žádná část tohoto díla nesmí být reprodukována ani elektronicky přenášena či šířena bez předchozího písemného souhlasu majitele autorských práv.

Z anglického originálu WHAT COMES NEXT,
vydaného nakladatelstvím The Mysterious Press, New York 2012,
přeložil Jiří Kobělka
Odpovědná redaktorka: Karin Lednická
Jazyková redaktorka: Hana Kneblová
Korektura: Hana Bončková
Sazba: Dušan Žárský
Obálka: Emil Křížka
Vydání druhé, v elektronické podobě první
Vydalo nakladatelství DOMINO, Na Hradbách 3, Ostrava 1,
v květnu 2013

ISBN 978-80-7303-851-9

Svému starému příteli Bobovi

I

Sotva se otevřely dveře, věděl, že je mrtvý.

Poznal to podle očí, které rychle uhnuly, podle drobného svěšení ramenou, podle nervózního, jakoby uspěchaného přesunu doktora přes místnost. V tu chvíli mu na mysl vytanuly jediné dvě otázky: *Kolik času mám? Jak zlé to bude?*

Na odpovědi nemusel čekat dlouho.

Adrian Thomas sledoval, jak neurolog pročítá výsledky jeho testů a pak usedá za velký dubový stůl. Opřel se o opěradlo židle, pak se zhoupł dopředu, zvedl hlavu a řekl: „Výsledky testů vylučují většinu běžných diagnóz...“

Adrian to očekával. Magnetická rezonance. EKG. EEG. Krevní obraz. Moč. Ultrazvuk. Magnetoencefalografie. Celá baterie testů kognitivních funkcí. Uplynulo už devět měsíců od chvíle, kdy si poprvé všiml, že zapomíná věci, které jsou za normálních okolností snadno zapamatovatelné – návštěva železářství, kde uprostřed regálu se žárovkami zjistil, že nemá *absolutně žádnou* představu o tom, co sem přišel koupit; trapná chvíle na ulici, kdy se potkal s jedním dlouholetým kolegou a úplně zapomněl, jak se ten člověk jmenuje, přestože víc než dvacet let seděl v kanceláři vedle něj. A pak ten incident před šesti dny, kdy celý večer příjemně rozmlouval se svou dávno zesnulou manželkou v obývacím pokoji domu, v němž bydleli od doby, co se přestěhovali

do západního Massachusetts. Manželka dokonce seděla ve svém oblíbeném kašmírovém ušáku u krbu. Když Adrianovi konečně došlo, co právě dělá, bylo mu zároveň jasné, že se na žádném počítačovém výstupu ani na barevné fotografii jeho mozkové struktury vůbec nic neobjeví. Přesto si svědomitě sjednal mimořádnou schůzku se svým praktickým lékařem, který ho urychleně poslal ke specialistovi. Tam Adrian trpělivě zodpověděl všechny otázky a nechal se prohledat, proštouat a prozářit.

Když mu zesnulá manželka zmizela před očima, v prvních minutách šokovaného poznání předpokládal, že prostě a jednoduše zešlél – nevědeckým a nepoučeným způsobem si to definoval jako psychózu či schizofrenii. Jenže on si šílený *nepřipadal*. Vlastně se cítil docela dobře. Jeho prožitek měl naprosto neškodný ráz – téměř jako by hodiny strávené rozhovorem s člověkem, jenž před třemi lety zemřel, byly naprosto běžnou a příjemnou věcí, která se navíc docela podobala skutečným rozmluvám vedeným mezi Adrianem a jeho manželkou během dlouhých let jejich spokojeného manželství. Hovořili o jeho prohlubující se osamělosti i o důvodech, proč by se měl vrátit na univerzitu a vzít pár bezplatných kurzů, přestože po její smrti odešel do důchodu. Probírali současné filmy a zajímavé knihy i otázku, co by měl poslat svým neterím do Kalifornie k narozeninám. A také spolu řešili, jestli by měli i letos zmizet do Cape Codu – urvat pro sebe pár týdnů v červnu, kdy už začala sezona lufar a mořčáků, ale ještě se neobjevily davy opalujících se turistů s chladicími boxy a slunečníky.

Když seděl naproti neurologovi, napadlo ho, že udělal strašlivou chybu, když vůbec byt na jedinou vteřinu připustil, že tato halucinace je projevem nějaké nemoci, a že se touto epizodou nikdy neměl nechat vylekat tak, aby kvůli ní zamířil do lékařské ordinace. Měl ji brát jako svou výhodu. Žil naprosto sám a rozhodně by pro něj bylo příjemné znovu obsadit vlastní život lidmi, které kdysi miloval, bez ohledu na to, zda stále existují, a bez ohledu na to, kolik času mu na tomto světě zbývá.

„Vaše symptomy naznačují...“

Adrian nechtěl poslouchat doktora, který měl ve tváři tísnivý až bolestný výraz, a jenž byl navíc mnohem mladší než on.

Pokládal za nehorázné, že mu někdo tak mladý vůbec smí sdělovat, že umře. Takové věci by měl člověku oznamovat prošedivělý lékař s vizáží božského starce a říkat je sytým hlasem obtěžkavým léty zkušeností, a ne nějaké pískle, které sotva vyšlo ze základní školy a teď se nervózně houpá na židli.

Adrianovi se náhle hnusila i tahle sterilní, jasně osvětlená ordinace plná zarámovaných diplomů a dřevěných knihoven s lékařskými svazky, o nichž si byl jistý, že je doktor v životě neotevřel. Bylo mu jasné, že neurolog je typem člověka, který aby našel požadované informace, radši párkrát klikne počítačovou myší nebo vyfuká něco na BlackBerry. Rozhlédl se po ordinaci a připadalo mu, že je nesnesitelně čistá a uspořádaná, jako by do ní přirozený chaos smrtelné choroby vůbec nesměl vstoupit. Podíval se lékaři přes rameno z okna a spatřil v olistěné koruně nedaleké vrby vránu zalitou sluncem. Jako by se mu neurolog náhle ztrácel do nějakého vzdáleného světa, jehož on už nebyl v tomto okamžiku součástí. Nebo jen málo významnou součástí. Nepodstatnou součástí. Na chvíli se ho zmocnil pocit, že by měl raději poslouchat tu vránu, a pak prožil další zmatenou epizodu, kdy se mu zdálo, že na něj ta vrána *opravdu mluví*. Naštěstí se v duchu rázně okřikl, že něco takového není možné, sklopil oči a přinutil se věnovat pozornost doktorovi.

„Je mi líto, profesore Thomasi,“ pronesl neurolog pomalu. Pečlivě volil slova. „Ale domnívám se, že se nacházíte v progresivním stadiu relativně vzácného onemocnění s názvem ‚demen-ce s Lewyho tělísky‘. Víte, co to je?“

Adrian to věděl, matně. Jednou či dvakrát tenhle výraz zaslechl, ačkoliv si nedokázal okamžitě vzpomenout kde. Snad ho použil některý kolega z katedry psychologie, když se během zasedání fakultního výboru snažil ospravedlnit nějaký výzkum nebo si stěžoval na zdlouhavé schvalování žádosti o grant. Snad se mu vybavil z mládí, kdy dělal klinickou práci v jedné nemocnici pro válečné veterány. Přesto zavrtěl hlavou. Bude lepší, když si to poslechne bez příkras od člověka, který je větším expertem než on, přestože tenhle doktor je opravdu příliš mladý.

Slova padala do prostoru mezi nimi, jako když se po explozi snášejí z oblohy trosky, a pokrývala doktorův stůl. *Setrovalý*.

Progresivní. Rychlé zhoršování. Halucinace. Ztráta tělesných funkcí. Ztráta kritického úsudku. Ztráta krátkodobé paměti. Ztráta dlouhodobé paměti.

A na závěr ortel smrti: „Nerad vám to říkám, ale v typickém případě to trvá pět až sedm let. Možná. Navíc se domnívám, že u vás se nemoc poprvé projevila už před určitým časem, takže tato hranice je maximem. Ve většině případů to jde mnohem rychleji.“

Nastala krátká odmlka zakončená úlisným: „Máte-li zájem o názor jiného specialisty...“

Proč, přemýšlel Adrian, by měl člověk chtít slyšet špatnou zprávu dvakrát?

A pak přišla dodatečná a vcelku očekávaná rána: „Léčit se to nedá. Existují jen medikamenty, které mohou zmírnit některé příznaky – léky proti Alzheimerově nemoci, atypická antipsychotika na potlačení vizí a bludů –, avšak tyto medikamenty nic nezaručují a v mnoha případech ani žádnou významnou pomoc nepřinesou. Přesto stojí za to je vyzkoušet, jestli náhodou nezaberou a neprodlouží funkčnost...“

Adrian počkal na krátkou odmlku a řekl: „Ale já se necítím špatně.“

Neurolog přikývl. „Bohužel i to je typické. Na pětadesátátníka jste ve výtečné fyzické kondici. Máte srdce mnohem mladšího člověka.“

„Hodně běhám a cvičím.“

„To je dobře.“

„Takže jsem natolik zdravý, abych se mohl dívat, jak se rozpadám? Abych mohl svůj úpadek sledovat z první řady?“

Neurolog neodpověděl okamžitě. „Ano...“ řekl nakonec. „Ovšem některé studie prokázaly, že pokud se intenzivně věnujete mentálním cvičením a kombinujete je s aktivním každodenním životem plným pohybu, můžete oddálit postižení čelních laloků, kde se nachází epicentrum nemoci.“

Adrian přikývl. Tohle věděl. A věděl také, že čelní laloky kontrolují rozhodovací procesy a schopnost pochopit okolní svět. Čelní laloky byly tou částí mozku, která definovala jeho osobnost, a teď ho měly proměnit v někoho úplně jiného a nejspíš

i těžko rozpoznatelného. Náhle ho přepadl pocit, že už dlouho Adrianem Thomasem nebude.

Zaobíral se těmito myšlenkami tak intenzivně, že přestal neurologa poslouchat. Až nakonec uslyšel: „Máte někoho, kdo vám může pomáhat? Manželku? Děti? Další příbuzné? Nepotrvá dlouho a budete potřebovat obětavou pomoc. A pak i nepřetržitou péči v léčebném zařízení. Měl bych si s těmi lidmi velmi brzy promluvit. Abych jim pomohl pochopit, čím budete zanedlouho procházet.“

Při těchto slovech sáhl doktor pro bloček s recepty a rychle začal vypisovat seznam léků.

Adrian se usmál. „Veškerou pomoc, kterou budu potřebovat, mám přímo doma.“

Pana Rugera Poloautomata 9 mm, pomyslel si. Zbraň ležela v horní zásuvce nočního stolku vedle jeho postele. Zásobník na třináct nábojů byl plný, ale Adrian věděl, že mu postačí jediná kulka.

Doktor mu řekl ještě pár věcí o domácích ošetřovateli, pojistných platbách, plné moci, poslední vůli, dlouhodobých pobytech v nemocnici i o tom, jak je důležité chodit na všechny budoucí schůzky s lékařem a poctivě brát léky, které sice podle něj postup nemoci nezpomalí, ale on by je měl užívat i tak, protože není vyloučeno, že mu aspoň trochu pomohou. Adrian si však uvědomil, že už nemá potřebu věnovat doktorovi jakoukoliv pozornost.

Na okraji Adrianova malého univerzitního městečka, mezi několika trakty bývalé zemědělské půdy, na které developéři postavili moderní domy podobné starým panstvím, se nacházela chráněná oblast s přírodní rezervací. Rozprostírala se na mírném kopci, kterému místní říkali hora, ale ve skutečnosti šlo o pouhý topografický pahorek. Jmenoval se Mount Pollux a vedla po něm stezka, která se klikatě vinula lesem a pak se vynořila na obnaženém vrcholu s výhledem do údolí. Adriana vždycky štválo, že se vedle Mount Pollux netyčí žádná Mount Castor – když už někdo pojmenoval horu podle jednoho z antických Blíženců, měl něčemu poblíž dát i jméno druhého. Zřejmě to udělal nějaký

akademik z doby před dvěma staletími, oděný v obleku z černé vlny a košili s naškrobeným bílým límcem, který studentům zdejší univerzity vtloukal do hlavy klasické vzdělání. Navzdory Adrianovým výhradám k názvu i pochybnostem, zda lze tento kopeček skutečně označit za horu, to však bylo místo, k němuž si během let vytvořil stejně láskyplný vztah jako městští psi, kteří tu směli pobíhat bez vodítka. Vládlo zde ticho a on tu mohl být sám se svými myšlenkami. A tak po odchodu z neurologické ordinace zamířil právě sem.

Zaparkoval své staré volvo na odpočívadle na úpatí stezky a začal stoupat vzhůru. Za normálních okolností by si do časné jarního bahna obul vysoké a pevné boty – napadlo ho, že než se dostane nahoru, pravděpodobně si zničí polobotky.

Pak si ovšem řekl, že už na tom vlastně tolik nezáleží.

Odpoledne se chýlilo ke konci a on pocítil na šíji první polaskání chladu. Na vycházku nebyl vhodně oblečený, zvláště když se v plíživých novoanglických stínech ukrývaly poslední zbytky zimy. Stejně jako v případě rychle promokajících polobotek si však chladu nevšiml.

Kromě něj na stezce nikdo další nebyl. Žádní hopsající zlatí retrívři, kteří každou chvíli vyražejí do křoví za tím či oním pachem. Jen Adrian kráčející pevným krokem vpřed. Byl rád, že je tu sám. Napadla ho totiž zvláštní myšlenka, že kdyby na kopci někoho potkal, cítil by nutkání mu sdělit: „*Mám nemoc, o které jste nikdy neslyšel a která mě zabije, ale ještě předtím ze mě udělá nanicovatou mátohu.*“

U rakoviny nebo srdeční choroby, pomyslel si, může člověk aspoň zůstat sám sebou tak dlouho, jak dlouho to dokáže, než ho nemoc zabije. Měl vztek, chtělo se mu do něčeho praštit nebo něco rozbít, ale místo toho jen setrvale stoupal do svahu.

Poslouchal vlastní dech. Byl pravidelný. Normální. Dokonce ani v nejmenším ne udýchaný. Adrian to pokládal za nefér. Dáleko raději by slyšel zmučené hekové sípání, které by mu prozradilo, že jeho stav je beznadějný.

Cesta na vrchol mu trvala přibližně třicet minut. Nad kopci na západě prosakovaly poslední zbytky slunečních paprsků. Adrian se posadil na břidličnou skálu trčící ze země jako pozůs-

tatek doby ledové a upřeně se zahleděl do údolí. Objevovaly se tam první příznaky, že do Nové Anglie přichází jaro. Adrian viděl rané květiny, většinou žluté a fialové krokusy vyrážející z rozbředlé půdy, a spatřil i první pupeny, které stromům propůjčovaly zelený odstín a ztmavovaly větve jako tvář muže, který se den nebo déle neoholil. Nad hlavou mu proletělo hejno bernešek, které v pravidelném útvaru písmene „V“ mířily na sever do Kanady. Jejich hlučné kejhání se neslo ozvěnou po celé bledě modré obloze. Všechno tu bylo tak křiklavě normální, až si Adrian začal připadat trochu hloupě, poněvadž to, co se teď odehrávalo v jeho nitru, tak zoufale kontrastovalo s idylickým okolním světem.

V dálce rozeznal věže kostela stojícího uprostřed univerzitního areálu. Baseballový tým teď byl určitě venku a trénoval v odpalovacích klecích, protože hřiště bylo stále zakryté nepromokavou plachtou. Adrian míval kancelář docela blízko, takže když během jarních odpolední otevřel okno, slyšel vzdálený tlukot odpalovaných míčků. Stejně jako přítomnost drozdů, kteří chodili po nádvoří a hledali žízaly, byl tento zvuk po dlouhé zimě vítanou známkou jara.

Adrian se zhluboka nadechl.

„Jdi domů,“ řekl nahlas. „Zastřel se hned, dokud jsou všechny věci, které ti dávaly radost, pořád ještě skutečné. Protože nemoc ti je vezme.“

Odjakživa se pokládal za rozhodného člověka, a tak drsnou naléhavost sebevraždy docela vítal. Pokusil se vymyslet nějaké argumenty pro odklad, ale žádný mu nepřišel na mysl.

Možná, řekl si v duchu, *prostě zůstaň tady. Je to hezké místo.* Jedna z jeho oblíbených lokalit. A docela dobré místo na smrt. Přemýšlel, jestli v noci klesne teplota tak, že se mu podaří umrznout. Pochyboval o tom. Spíš by tu strávil nepříjemnou noc, během níž by se klepal po celém těle a kašlal jako o závod, až by se nakonec dožil východu slunce, což by pro něj bylo absolutní fiasko, i když by možná byl jediným člověkem na světě, který svítání pokládá za svůj neúspěch.

Adrian zavrtěl hlavou.

Rozhlédni se po okolí, řekl si v duchu. Zapamatuj si, co za zapamatování stojí. A na zbytek se vykašli.

Sklopil oči a podíval se na svoje boty. Byly celé zablácené a promočené a Adrian si kladl otázku, proč necítí na prstech vlhko.

Už žádné odklady, poručil si. Vstal a oklepal si z kalhot břidličný prach. Viděl, jak křovím a stromy prosakují stíny a jak na stezce vedoucí z vrcholu s každou uplynulou vteřinou houstne tma.

Zadíval se do údolí. *Tamhle jsem učil. A tam jsme bydleli.* Přál si, aby odtud dohlédl až na půdní vestavbu v New Yorku, kde se seznámil s manželkou a poprvé v životě se zamiloval, jenže to nešlo. Přál si, aby dohlédl na oblíbená místa svého dětství i na místa, která si pamatoval z různých fází svého dospívání. Přál si, aby dohlédl na pařížskou rue Madeleine a do nárožního bistra, kam chodili každé ráno s manželkou na kávu, když měl roční profesorské volno, nebo do hotelu Savoy v Berlíně, kde bydleli v apartmá Marlene Dietrichové, když dostal pozvání, aby přednášel na Institut für Psychologie, a kde také počali jejich jediné dítě. Přemohl se a pohlédl na východ směrem k domku v Cape Codu, kde už od mládí trávil každé léto, k plážím, kde se naučil házet mušky mořčákům, a ke všem místním potokům, v nichž se brodil mezi prastarými balvany, ponořený ve vodě, která jako by sršela energií.

Bude se mi stýskat po spoustě věcí, řekl si v duchu.

Ale s tím se nedá nic dělat.

Odvrátil se od všeho, co může a nemůže vidět, a vyrazil po stezce dolů. Byla to pomalá chůze.

Když byl pouhého půl bloku od svého domu stojícího uprostřed zástavby skromných budov obitých bílými palubkami, v nichž bydleli příslušníci místní střední vrstvy – všehočůť jeho kolegů z univerzity, pojišťováků, stomatologů, ekonomických reportérů na volné noze, cvičitelů jógy a životních poradců –, všiml si, že na okraji ulice kráčí dívka.

Za normálních okolností by jí nevěnoval velkou pozornost, avšak její chůze vykazovala zvláštní ráznost, která ho okamžitě zaujala. Zdálo se, že dívka je plná odhodlání. Špinavě blondaté

vlasý ukrývala pod zářivě růžovou kšiltovkou s logem Boston Red Sox a Adrian si při bližším pohledu všiml, že má na několika místech roztrhanou tmavou bundu i džíny. Nejvíce ho však upoutal dívčín batůžek, který byl nacpaný až k prasknutí oblečením. Nejdřív si myslel, že se dívka vrací pěšky domů od posledního školního autobusu – ten přivázel ze střední školy studenty, kteří museli z kázeňských důvodů zůstat po škole. Pak si ovšem všiml, že si dívka k batůžku připevnila velkého plyšového medvěda, a nedokázal si vysvětlit, proč by si někdo bral na střední školu dětskou hračku. Okamžitě by se totiž stal terčem posměchu.

Když projížděl kolem dívky, letmo jí pohlédl do tváře.

Byla mladá, vlastně skoro ještě dítě, ale krásná přesně tím způsobem, jakým jsou krásné všechny děti na prahu dospívání – nebo si to aspoň Adrian myslel, třebaže uplynulo mnoho let od chvíle, kdy se naposledy pokusil poznat někoho tak mladého jinde než ve školním prostředí.

Dívka upřeně hleděla před sebe.

Adrian měl pocit, že si jeho auta vůbec nevšimla.

Odbočil na příjezdovou cestu ke svému domu, ale zůstal sedět za volantem. Připadalo mu, že za cílevědomou chůzí té dívky – bylo jí patnáct? Šestnáct? Ve svém věku už nedokázal přesně odhadnout stáří dětí – se skrývá nějaký hlubší důvod. Její výraz ho fascinoval, burcoval jeho zvědavost.

Sledoval ji ve zpětném zrcátku, jak si to bryskně šine k nároží.

A pak spatřil něco jiného, co v této tiché a veskrze normální čtvrti působilo trochu nepatřičně.

Ulicí pomalu projížděla bílá dodávka – taková, jaké používají zásobovací služby nebo řemeslníci, jenže tahle neměla na bocích nápis žádné firmy, žádný telefon na elektrikáře nebo malíře pokojů. Adrian pohlédl do kabiny a viděl, že za volantem sedí žena a na vedlejším sedadle muž. To ho překvapilo. Správně by to mělo být naopak, pomyslel si, ale pak ho napadlo, že je to od něj jen projev sexismu a stereotypního myšlení. *Žena samozřejmě může řídit dodávku*, řekl si v duchu. A přestože už se připozdívalo a mezi stromy se rychle snášela večerní temnota, neexistoval

jediný důvod, proč by si měl myslet, že je tato dodávka čímkoliv zvláštní.

Když ji však Adrian sledoval dál, viděl, jak zpomaluje a vrhá stín na kráčející dívku. A pak si všiml, že zastavuje vedle ní. Náhle už dívku neviděl – dodávka mu úplně zablokovala výhled.

Chvíli se nedělo nic, načež dodávka prudce zrychlila, odbočila za roh a zmizela do posledních zbytků šera před blížící se nocí.

Adrian se znovu podíval na ulici. Dívka byla pryč.

Na chodníku však po ní zůstala růžová baseballová kšiltovka.